

УДК 37.013.83

DOI:

Станіслав Бурчак, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фізико-математичної освіти та інформатики,
керівник Центру допрофесійної та післядипломної освіти
Микола Мигун, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
кафедри біології та основ сільського господарства

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

РЕАЛІЗАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто сутність, завдання підвищення кваліфікації педагогічних працівників, як однієї з форм системи післядипломної педагогічної освіти на прикладі Центру допрофесійної та післядипломної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Висвітлено провідну мету, основні напрями діяльності Центру, структурні одиниці (сектори). Схарактеризовано форми навчання, наведено приклади навчальних планів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: неперервна освіта, система післядипломної педагогічної освіти, педагогічні працівники, науково-педагогічні працівники, курси підвищення кваліфікації, стажування, підготовчі курси, абітурієнти.

Табл. 1. Літ. 5.

Stanislav Burchak, Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor of the Physical and Mathematical Education and Informatics Department

Mykola Myhun, Ph. D. (Agriculture), Associate Professor of the Biology and Agriculture Groundings Department
Hlukhiv Oleksander Dovzhenko National Pedagogical University

IMPLEMENTATION OF UNIQUE EDUCATION IN THE PEDAGOGICAL EDUCATION SYSTEM

The article deals with the essence, the problem of professional development of pedagogical workers, as one of the forms of postgraduate pedagogical education system on the example of the Center for the pre-professional and post-graduate education of the Hlukhiv Oleksander Dovzhenko National Pedagogical University.

It was determined that the main goal of the Center of the pre-professional and postgraduate education of the Hlukhiv Oleksander Dovzhenko National Pedagogical University is organizational, the scientific-educational and methodical provision of the system of pre-professional and post-graduate pedagogical education of Ukrainian citizens.

The main directions of the Center's activity are described, among them the creation of a model of continuous education in the circle "Education Management – Education Department – general educational institutions of different types, forms and levels of accreditation", the development of strategic mechanisms for its implementation into practice of vocational guidance work, the development of the system of orientation of citizens for pedagogical professions, preparation of citizens for admission to higher educational establishments, internship and professional development of scientific, pedagogical and scientific and pedagogical staff are provided. It paid services in the field of educational activities, training and retraining of specialists on the orders of employment services, etc.

The structural units of the Center are indicated: the sector of pre-professional training, the sector of advanced training, internship, the sector of distance learning and the monitoring of the quality of education, the sector of employment assistance for students and graduates of the the Hlukhiv Oleksander Dovzhenko National Pedagogical University.

The forms of training are highlighted, the examples of curriculum plans of the advanced training of pedagogical and scientific and pedagogical workers are given.

Keywords: continuous education, a system of postgraduate pedagogical education, the pedagogical workers, the scientific and pedagogical workers, the advanced training courses, internships, the preparatory courses, applicants.

Постановка проблеми. В умовах швидкої зміни технологій, нової якості соціуму можна передбачити, що сучасна освіта й освіта майбутнього – це освіта, яка базується на високотехнологічних засобах навчання, характеризується значною мобільністю, універсальністю та фундаментальністю. Сучасний етап реформування української освіти вимагає

створення на всіх рівнях принципово нових ефективних систем управління. Проблема розроблення ефективних програм розвитку навчальних закладів є однією з найбільш актуальних проблем теорії і практики освіти.

Революція в галузі сучасних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, які відбуваються на початку XXI ст. у суспільстві, процес модернізації освіти в Україні позитивно впливають на трансформацію професійного мислення, зміну ролі та професійних функцій педагогів, формування їх особистісних характеристик як професіоналів, а отже, в системі післядипломної педагогічної освіти повинні змінюватися і підходи до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, що мають забезпечити неперервність професійної освіти як об'єктивної потреби і невід'ємної складової соціально-економічної політики держави, спрямованої на її подальший цивілізований розвиток, а також забезпечити адекватну запитам практики готовність педагога до ефективної професійної діяльності [1].

Післядипломна педагогічна освіта – надзвичайно важлива ланка в системі освіти України, значущість якої важко переоцінити, бо від учителя залежить, чи зможе дитина навчитися постійно вдосконалювати себе і свої знання, а для цього педагогові необхідна допомога і тут незаперечну роль відіграє Університет менеджменту освіти, обласні інститути післядипломної педагогічної освіти та ін. В.Г. Кремінський зазначив, що свідченням ефективної роботи цих закладів є наявність освітян, які бажають підвищувати свою кваліфікацію саме в обласних закладах післядипломної педагогічної освіти, оскільки вони мають стати суб'єктами створення можливостей для постійного підвищення кваліфікації кожним освітянином, тобто реалізації підходу “освіта протягом життя” [4].

В. Олійник визначив передумови необхідності модернізації та трансформації процесів післядипломної освіти: по-перше, це глобалізаційні зміни, що відбуваються у світі, новій світовій динаміці, потребі формування громадянського, полікультурного суспільства; по-друге, – це внутрішньодержавні зміни, які виявляються у становленні державності, демократичних і ринкових перетвореннях, зміні духовно-морального світу, інтеграції до європейського та світового простору; по-третє, – це зміни в освіті, які спрямовані на зміни в ідеологічній парадигмі розвитку особистості, у співвідношеннях раціонального й ірраціонального

знання, у змісті гуманітарного знання, загальнонаукової картини світу та ін. Тому значної уваги та підтримки від держави потребує така ланка освіти як система післядипломної освіти [5].

Саме шляхом ознайомлення широкої педагогічної громадськості з освітніми інноваціями, здійсненням наукового супроводу впровадження освітніх інновацій та залученням педагогів до активної участі в інноваційних процесах, що можливо за умови пошуку ефективних форм навчання дорослих та забезпечення їх професійної та психологічної готовності до нових потреб ринку праці, нестандартного творчого мислення, самовдосконалення, ефективного спілкування, інноваційної діяльності система післядипломної педагогічної освіти постійно забезпечує реалізацію стратегій державної освітньої політики щодо її інноваційного розвитку [3].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Освіті дорослих в Україні й за кордоном приділяється багато уваги, про що говорять чисельні публікації в цьому напрямі. Професійному зростанню педагогічних і науково-педагогічних працівників у процесі підвищення кваліфікації, стажування в системі післядипломної педагогічної освіти приділено увагу в працях таких сучасних учених, як М. Войцехівський, В. Гравіт, А. Глазиріна, В. Гриньова, Л. Даниленко, А. Зубко, Н. Клокар, В. Кремень, Л. Ляхощка, В. Маслов, Л. Ніколенко, В. Олійник, М. Романенко, О. Пехота, Л. Покроєва, В. Пуцов, В. Семиченко, Т. Сорочан, Е. Соф'янець, Т. Сущенко, І. Титаренко, В. Химинець, та ін.

Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду [2].

Саме вона передбачає організоване й систематичне навчання саме дипломованих фахівців для подолання розриву між здобутою ними у вищих навчальних закладах професійною підготовкою, набутим практичним досвідом і новими вимогами, зумовленими змінами, що відбуваються в науці й суспільстві. Ці зміни та сучасний розвиток суспільства вимагає вдосконалення системи післядипломної освіти педагогічних працівників відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та інтеграції України в європейське і світове освітнє співтовариство [1].

Формування мети статті – розглянути сутність, завдання підвищення кваліфікації педагогічних працівників, як однієї з форм системи післядипломної педагогічної освіти на прикладі Центру допрофесійної та післядипломної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Виклад основного матеріалу. Система післядипломної педагогічної освіти в Україні існує понад 70 років і має свою специфіку та певною мірою відповідає потребам країни і відіграє важливу роль у фаховому вдосконаленні педагогічних кадрів. Її здійснюють заклади післядипломної освіти. Серед функцій, які вони виконують, є функція, яка має задовольнити запит суспільства щодо постійного розвитку професійної компетентності педагогів, оновлення способів діяльності та готовності до розв'язання професійних завдань, зумовлений збільшенням обсягу інформації та наукових знань, розвитком нових технологій, змінами форм культурної комунікації та духовно-психологічних умов, а також накопиченням величезного соціального і педагогічного досвіду [1].

Для виконання окреслених вище завдань в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка рішенням Вченої ради та відповідним наказом ректора ЗВО створено Центр допрофесійної та післядипломної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Центр спрямовує свою діяльність на надання освітніх послуг у сфері неперервної освіти. Так, у даному структурному підрозділі проводяться підготовчі курси для абітурієнтів, курси підвищення рівня професійної компетентності і кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Підвищення кваліфікації, стажування фахівців супроводжується постійною актуалізацією навчальних планів із урахуванням потреб життя і розвитку науки, а також вимог Болонського процесу, підготовкою посібників нового покоління, запровадженням інтерактивних технологій у навчальному процесі, а також інтеграцією освіти із практичною діяльністю.

Провідною метою діяльності Центру є організаційне, науково-навчальне й методичне забезпечення системи допрофесійної та післядипломної педагогічної освіти громадян України.

Основним напрямом діяльності Центру є створення моделі неперервної освіти в колі “управління освіти – відділ освіти – загальноосвітні навчальні заклади різних типів, форм і рівнів акредитації”, вироблення

стратегічних механізмів її впровадження у практику, а саме: здійснення профорієнтаційної роботи, розвиток системи орієнтації громадян на педагогічні професії, підготовка громадян до вступу у вищі навчальні заклади з дисциплін, що визначені центром оцінювання якості освіти, Правилами прийому до Глухівського НПУ ім. О. Довженка (для окремих категорій вступників); організація й проведення підготовчих курсів, консультацій з іноземної мови для вступників за ОКР “Магістр”, підготовка, стажування та підвищення кваліфікації наукових, педагогічних та науково-педагогічних кадрів згідно з угодами, листами-клопотаннями, відношеннями відділів освіти, управлінь освіти, установ, організацій; удосконалення форм навчального процесу допрофесійної та післядипломної освіти: заочна, денна, денно-заочна, екстернат, заочно-дистанційна, поєднання форм навчання, навчання за індивідуальним графіком, методична та видавнича робота, вивчення діяльності районних (міських) методичних служб, надання їм науково-методичних консультацій, надання платних послуг у сфері освітньої діяльності, підготовка та перепідготовка спеціалістів за замовленнями служб зайнятості, підготовка, стажування, підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних кадрів, інформаційно-консультаційні послуги для різних категорій населення, курсова підготовка за різними напрямками: курси іноземних мов, комп'ютерної підготовки, психології, аутотренінгу тощо.

Основними структурними одиницями Центру є сектори, серед яких: сектор допрофесійної підготовки, сектор підвищення кваліфікації, стажування, сектор дистанційного навчання та моніторингу якості освіти, сектор сприяння працевлаштуванню студентів і випускників Глухівського НПУ ім. О. Довженка. Навчальний процес за різними формами допрофесійної, післядипломної освіти здійснюють кафедри університету.

Навчання здійснюється за очною (денною), очно-заочною, заочною (дистанційною), екстернатною формами. Можливе поєднання різних форм навчання. За означеними формами може здійснюватися навчання на підготовчих курсах, стажуванні, підвищенні кваліфікації.

Наведемо приклад переліку дисциплін (табл. 1), які викладаються на курсах підвищення кваліфікації (термін навчання слухачів 1 місяць). Обсяг вказаних вище курсів становить 180 годин (6 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи). По кожній із

Таблиця 1.

Перелік дисциплін, що викладаються на курсах підвищення кваліфікації
(термін навчання слухачів 1 місяць)

Шифр	Назва навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС	Забезпечення навчання				
			Загальний обсяг	Всього (аудиторних)	Лекції	Індивідуальні роботи	Самостійна робота
1. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ							
1.1.	Державна політика у сфері реформування освіти	0,3	9	4	4		5
1.2.	Історія культури України	0,3	9	4	4		5
1.3.	Наукова комунікація українською мовою	0,4	12	4	4		8
1.4.	Актуальні проблеми педагогічної освіти та науково-педагогічних досліджень	0,5	15	8	8		7
1.5.	Основи педагогічної психології	0,3	9	4	4		5
	Усього	1,8	54	24	24		30
2. ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ТА ФАХОВІ ДИСЦИПЛІНИ							
2.1.	Цифрові освітні ресурси в загальноосвітній школі	0,7	21	6	6		15
2.2.	Новітні ІКТ в освіті	0,7	21	6	6		15
2.3.	Сучасні інноваційні педагогічні технології	0,6	18	6	6		12
2.4.	Спецкурс за професійним спрямуванням. Підгот. учня до свідомого вибору професії	0,4	12	8	8		4
2.5.	Спецкурс за професійним спрямуванням. Особл. роботи з обдарованими дітьми в позашкільному навчальному закладі	0,2	6	4	4		2
2.6.	Особливості вступу до ЗВО	0,2	6	2	2		4
2.7.	Теорія і методика фахових дисциплін	0,9	27			20	7
	Усього	3,7	111	32	32	20	59
3. ЗАХОДИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ							
3.1.	Творчі випускові розробки слухачів	0,3	9			9	
3.2.	Моніторинг навчальних досягнень слухачів курсів (вхідний і вихідний контроль)	0,2	6	4	4		2
	Усього	0,5	15	4	4	9	2
	Загальна кількість	6	180	60	60	29	91

запропонованих дисциплін розроблено пакет документів, що складає набір методичного забезпечення дисципліни: навчальна програма, робоча програма дисципліни, конспект лекцій, плани практичних, лабораторних занять і семінарів, завдання для самостійної роботи слухачів курсів, методичні рекомендації до організації самостійної роботи слухачів, завдання для підсумкового контролю по предмету, тематика творчо-наукових робіт і проектів та ін.

Висновки з даного дослідження і

перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Можемо дійти висновку, що на сучасному етапі розвитку система післядипломної освіти стає більш мобільною, здатною оперативної й адекватно реагувати на зміни в галузі освіти, викликані змінами в суспільно-політичному та економічному житті країни, а також спроможною до створення умов щодо неперервного професійного вдосконалення педагогів і потребує унормування своєї діяльності на державному законодавчому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтярєва Г.А. Система післядипломної педагогічної освіти як одна із пріоритетних складових неперервної освіти [Електронний ресурс] / Г.А. Дегтярєва // Науковий огляд. – №10 (20). – 2015. – С.12–16. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/615>

2. Закон України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014 року № 1556-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – К., 2014. – № 37–38. – стаття 2004.

3. Клясен Н. Л. Діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах модернізації освітньої галузі в Україні / Н. Л. Клясен // Післядипломна освіта в Україні: науково-освітній журнал. – К., 2014. – Вип. 2. – С. 10–13.

4. Кремень В. Г. Інновація – alter ego глобалізації / В. Г. Кремень // Рідна школа. – К., 2011. – № 3. – С. 3–8.

5. Олійник В. В. Тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації суспільства / В. В. Олійник // Теорія і практика управління соціальними системами. – К., 2013. – № 1. – С. 56–66.

REFERENCES

1. Degtyarova, G.A. (2015). *Sistema pisyadiplomnoi pedagogichnoi osviti yak odna iz prioritetnikh*

skladovikh neperervnoi osviti [The system of postgraduate pedagogical education as one of the priority components of continuing education]. *Scientific review*. Kharkiv: no.10 (20), pp.12–16. [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” vid 1 lypnia 2014 roku № 1556-VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady* [Law of Ukraine “On Higher Education” dated July 1, 2014 No. 1556-VII. *Bulletin of the Verkhovna Rada*]. Kyiv, no.37–38. [in Ukrainian].

3. Kliasen, N. L. (2014). *Diialnist zakladiv pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh modernizatsii osvitnoi haluzi v Ukraini* [Activity of institutions of postgraduate pedagogical education in the conditions of modernization of educational branch in Ukraine]. *Postgraduate Education in Ukraine: Scientific and Educational Journal*. Kyiv, vol.2, pp.10–13. [in Ukrainian].

4. Kremen, V. H. (2011). *Innovatsiia – alter ego hlobalizatsii* [Innovation – an alter ego of globalization]. *Native school*. Kyiv, no.3, pp.3–8. [in Ukrainian].

5. Oliinyk, V.V. (2013). *Tendentsii rozvytku pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh transformatsii suspilstva* [Trends in the development of postgraduate pedagogical education in the context of the transformation of society]. *The theory and practice of social systems management*. Kyiv, no.1, pp.56–66. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.02.2018

“Хто споглядав велич природи, той і сам прагне до досконалості і гармонії. Наш внутрішній світ повинен уподібнюватися цим зразком. У чистій атмосфері все чисто”.

Оноре де Бальзак
французький романіст і драматург

“Тепер, і тільки тепер, я вповні повірив у слово: любя, наказую ви... Тепер тільки я молюся і дякую Йому за безмежну любов до мене, за посланий мені іспит. Він очистив, зцілив моє бідне хворе серце. Він зняв з моїх очей призму, крізь яку я дивився на людей і самого себе. Господь навчив мене, як любити ворогів і ненавидящих нас. А цього не навчить ніяка школа, окрім тяжкої школи іспитів і довгої розмови з самим собою. Я тепер почувую себе як не досконалим, то принаймі бездоганним християнином. Як золото з огня, як немовля з купелі, виходжу я тепер із темрявого чистилища, щоб розпочати новий, благородніший шлях життя. І це я називаю істинним правдивим щастям!”

Тарас Шевченко
український поет, художник

